

7. Про професійну (професійно-технічну) освіту : Закон України від 10.02.1998 № 103/98-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/103/98-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 30.11.2020).

8. Національний класифікатор України. Класифікація видів економічної діяльності ДК 009:2010 : наказ Держспоживстандарту України з питань технічного регулювання та споживчої політики від 29.11.2010 № 530. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/vb457609-10#Text> (дата звернення: 30.11.2020).

9. Лазор Л. И. Правовое регулирование аттестации работников : автореф. дисс. на соискание ученой степени канд. юрид. наук : спец. 12.00.05 / Л. И. Лазор. – Харьков, 1985. – 20 с.

10. Інструкція про порядок проведення атестування поліцейських : Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 17.11.2015 № 1465. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1445-15#n15> (дата звернення: 30.11.2020).

11. Проект Трудового кодексу України : реєстр. від 27.12.2014 № 1658. URL: https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=53221 (дата звернення: 30.11.2020).

Володимир Клян,
завідувач кафедри
цивільно-правових дисциплін
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
кандидат юридичних наук, доцент

ОКРЕМІ ПИТАННЯ ТРИВАЛОСТІ ЩОРІЧНОЇ ВІДПУСТКИ ПОЛІЦЕЙСЬКОГО

Формування правової держави в умовах євроінтеграційних процесів в Україні постійно потребує належного вдосконалення у сфері нормативно-правового забезпечення у тому числі і службово-трудових відносин. Право на працю є одним з найважливіших соціальних прав, закріплених і гарантованих Конституцією. Так, у ст. 43 Конституції України закріплено положення, згідно якого кожен має право на працю, що включає можливість заробляти собі на життя працею, яку він вільно обирає або на яку вільно погоджується. Гарантуючи право на працю, держава бере на себе обов'язок створювати умови для повного його здійснення. З цією метою зобов'язується забезпечувати рівні для всіх можливості у виборі професії і роду трудової діяльності.

Ст. 45 Конституції України визначено право для працівника на гарантований відпочинок. Це право забезпечується наданням оплачуваної щорічної відпустки, тривалість якої визначається законом. Зазначені вище принципи поширюються на усіх працівників, незалежно від їх виду діяльності.

Зміни, що відбулися після реформування пострадянської мілітаризованої моделі МВС запустили новий формат правового забезпечення, зокрема, для працівників поліції. А прийнятий у липні 2015 року Закон України «Про Національну поліцію» [1] визначив правові засади організації та діяльності Національної поліції України, статус поліцейських, а також порядок проходження служби в Національній поліції України.

Разом з тим цей центральний орган виконавчої влади ще переживає досить складний період реформування. Так, з одного боку законодавчі та підзаконні нормативно-правові акти підвищують відповідальність цього інституту державної влади щодо охорони прав і свобод людини. З іншого боку держава, через політичні та економічні зміни, що відбуваються в суспільстві, та досить високий рівень злочинності, не в змозі належним чином забезпечити Національну поліцію матеріально-технічним, фінансовим, інформаційним та соціальним забезпеченням, яке необхідне для ефективного виконання службових завдань.

Та чи означає це, що оновлення законодавства відбулося з урахуванням недоліків практики його застосування у минулому, а з прийняттям таких змін покращився сучасний соціальний захист поліцейських? На це питання, відповідь, можливо, знайдемо ще не скоро.

Крім того зазначене вище набуває ще більшої актуальності за умов реформування трудового законодавства та перспектив прийняття нового Трудового кодексу України [2].

Згідно ст.ст. 1, 17 зазначеного Закону, поліцейський – це громадянин України, який служить суспільству шляхом забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку [1].

Порядок проходження служби поліцейського в Україні регламентується цим законом та іншими нормативно-правовими актами. Час відпочинку поліцейських регулюється крім відомчого закону і нормативно-правовими актами трудового законодавства. Це у свою чергу призводить до певних правових ускладнень, пов'язаних з термінологією застосування у загальних і спеціальних нормативно-правових актах та необґрунтованого звуження службово-трудова прав працівників поліції.

Так, законом України «Про відпустки» [3] для працівників усіх підприємств, установ, організацій незалежно від форм власності, виду діяльності і галузевої належності встановлено ряд видів відпусток. Найбільш поширені із яких це щорічні відпустки.

Щорічна відпустка, зазвичай, є сумою основної і додаткових відпусток, що надаються працівнику. При відсутності в працівника права на додаткові відпустки, основна відпустка цілком збігається по своїй тривалості з щорічною.

В той же час у ст. 92 Закону України «Про Національну поліцію» [1] визначено інший термін, а саме: «щорічна чергова оплачувана відпустка», яка за своєю сутністю і правовою природою тотожна «основній» у трудовому законодавстві. Така правозастосовна практика ускладнює єдиний підхід до розуміння цих термінів у випадках соціально-правового захисту поліцейських.

Крім цього існують і інші правові питання, що потребують уточнення та пояснень. Мова йде щодо розуміння тривалості чергових відпусток поліцейських, що знаходиться в прямій залежності від вислуги років. Так, відповідно до ст. 93 Закону України «Про Національну поліцію» [1] за кожний повний календарний рік служби в поліції після досягнення п'ятирічного стажу служби поліцейському надається один календарний день додаткової оплачуваної відпустки, але не більш як п'ятнадцять календарних днів.

Такий підхід розрахунку тривалості чергових відпусток, на наш погляд, певним чином ускладнює роботу кадрових підрозділів. Оскільки кожного року кожному поліцейському підрозділами кадрового забезпечення необхідно персонально здійснювати перерахунок тривалості щорічної відпустки, що може привести до плутанини та порушень під час фінансових розрахунків.

До речі, як, наприклад, розраховувалися відпустки працівникам міліції колишнім Положенням про проходження служби рядовим і начальницьким складом органів внутрішніх справ від 29 липня 1991 р. № 114. Так, відповідно до п. 51. особам рядового і начальницького складу поліції, які мали вислугу: менш ніж 10 років – чергова відпустка надавалася в розмірі 30 днів щорічно; від 10 до 15 років – 35 днів щорічно; від 15 до 20 років – 40 днів щорічно; від 20 років і більше – 45 днів щорічно.

З цього правила був виняток, який заключався у тому, що за рішенням Міністра внутрішніх справ могли надаватися чергові відпустки тривалістю 45 днів особам рядового і начальницького складу, які потребували подовженого відпочинку у зв'язку з особливо складними умовами служби. До даних осіб відносилися працівники ОВС, які брали участь і бойових діях і ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС.

У діючому законодавстві питання щодо додаткової тривалості відпусток для даних категорій працівників, а також учасників АТО, не розглядається, чим, на наш погляд, обмежує їх соціально-правові гарантії.

Чергова щорічна відпустка надається поліцейському не пізніше кінця календарного року. Разом з тим законодавством, чітко не визначено, що робити, коли поліцейський не встиг використати відпустку до кінця календарного року. На наш погляд, законодавець не у повній мірі врегулював це питання, коли зазначив, у абзаці 2 п.11 Закону, що за бажанням поліцейського невикористана частина відпустки може бути приєднана до чергової відпустки на наступний рік. Адже це може означати, що поліцейський у поточному році може взяти лише частину чергової відпустки тривалістю 10 календарних днів, а на наступний рік приєднати невикористану частину (20 днів) до чергової (30 календарних днів) і перебувати у відпустці 50 календарних днів. Та чи дозволить таку «розкіш» керівництво структурного підрозділу?

Невикористану відпустку працівник згідно зазначеного Положення про проходження служби повинен був використати не пізніше першого кварталу наступного року.

У 2012 році це питання на рівні ПКМУ від 05.12.2012 р. № 1137 «Про внесення змін до Положення про проходження служби рядовим і начальницьким складом органів внутрішніх справ» привели у відповідність до закону України «Про відпустки». І у п. 52 зазначеного Положення про проходження служби було внесено зміни у частині того, що чергова

відпустка надавалася особі рядового або начальницького складу, уже до кінця робочого року. Тому було збільшено час, коли працівник мав право використати частину відпустки, яку не встиг відбути у поточному році.

На нашу думку, даний підхід свого часу, дозволив адаптувати спеціальне відомче законодавство до загально прийнятих норм використання відпусток у трудовому праві.

Також заслуговує уваги не обумовлений у чинному законодавстві той факт, що раніше при визначенні тривалості відпусток не враховувався також час, необхідний на дорогу до місця проведення відпустки і назад, у тому числі при поділі відпустки на дві частини, а також при відкликанні працівника з відпустки. На жаль, у діючому законодавстві це питання теж ніяк не визначено. Мабуть врахували, що сучасні поліцейські не пивинні довго добиратися до місця проведення відпустки, а тому і додатково часу на дорогу надавати не слід.

За діючим законодавством, тривалість чергової відпустки поліцейським в році вступу на службу до поліції України обчислюється пропорційно з дня вступу до кінця року з розрахунку однієї дванадцятої частини відпустки за кожний повний місяць служби. Це положення спеціального законодавства, на наш погляд, теж звучує соціальні гарантії поліцейських у порівнянні з іншими працівниками, яким згідно з ч. 5 ст. 10 Закону України «Про відпустки» [3], щорічна основна та додаткові відпустки повної тривалості у перший рік роботи надаються після закінчення шести місяців безперервної роботи на даному підприємстві. Тому, вважаємо за необхідне, виправити зазначене положення шляхом поширення нормитрудового законодавства і на поліцейських.

Чергова відпустка тривалістю менш ніж 10 діб за бажанням поліціанта може бути надана одночасно з черговою відпусткою в наступному році. Поліцейським дозволяється, за бажанням, використовувати відпустку частинами. Одна частина відпустки має бути не менше 10 діб. На перший погляд такий підхід нібито поліпшує соціальний захист поліцейського при плануванні свого часу відпочинку, оскільки попередній регламентуючий документ надавав можливість працівникам міліції, за їх бажанням, ділити чергову відпустку в два строки, за умов права на відпустку тривалістю 40 діб і більше. При цьому одна частина відпустки мала бути не менше 30 діб.

Але разом з тим, законодавець не зазначив на які інші частини можна поділити чергову відпустку поліцейському протягом року.

Вважаємо, що дану норму слід привести у відповідність ст. 12 закону «Про відпустки» та надати можливість поліцейському використовувати час щорічної відпустки на власний розсуд.

З урахуванням зазначеного вище та з метою удосконалення нормативно-правового забезпечення часу відпустки поліцейських необхідно передбачити у Трудовому Кодексі України положення такого змісту: «Норми спеціального законодавства, які регулюють працю окремих категорій найманих працівників (зокрема поліцейських), повинні відповідати нормам Трудового Кодексу України. Не допускається погіршення положення зазначених категорій найманих працівників нормами спеціального законодавства».

1. Про Національну поліцію України : Закон України від 2.07.2015 № 580-VIII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>.

2. Проект Трудового кодексу України : Проект постанови Верховної Ради України від 08.11.2019 № 2410. URL : http://https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=67331.

3. Про відпустки : Закон України від 15.11.1996 № 504/96-ВР. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/504/96-%D0%B2%D1%80#Text>.